

Månedsoversigt over plantesygdomme

327. — August 1952.

Der blev for august måned modtaget beretninger fra 114 medarbejdere; endvidere blev besvaret 630 forespørgsler.

Lufttemperaturen lå i middeltemperatur over størstedelen af måneden omkring normalen, der er på 14 til 15° C.

Nedbøren nåede for tiden 1.—30. og for hele landet 81 mm, der er normalen for august, og faldt med de største mængder i tiden 10.—16. og 24.—30. For de enkelte landsdele mæltes for ovennævnte tidsrum følgende mængder i mm med månedens normal i (): Vendsyssel 83 (83), Vestjylland 110 (88), Midtjylland 98 (89), Østjylland 77 (82), Sydjylland 103 (89), Sønderjylland 109 (92), Fyn 67 (74), Midt og Vestsjælland 48 (71), Nordøstsjælland 45 (79), Sydøstsjælland og Møn 72 (71), Lolland og Falster 72 (69) og Bornholm 56 (69).

Sygdomme på landbrugsplanter.

Korn og græsser.

Der blev modtaget talrige beretninger om de forskellige fodsygeformer, hvorved opfattelsen af disses betydning styrkedes uden at ændre billedet for juli. Hos indsendte kornprøver konstateredes fodsyge hos i alt 68 prøver, hvilket er et usædvanligt stort antal; mange af disse var sortfarvede af *sortskimmel* (*Cladosporium*).

I beretningerne omtales *goldfodsyge* (*Ophiobolus graminis*) også for august som den fodsyge, der synes at være årsag til de stærkeste ødelæggelser. »Der var betydelige angreb i et meget stort antal hvedemarker efter alle mulige forfrugter. Jeg har ofte set stærkere angreb, men aldrig så udbredte angreb som i år« (A. Diederich, Århus); »Ret udbredt i hvede, hvor den sikkert i en del marker nedsætter kærneudbyttet en hel del« (Harald Jensen, Malling); »De stærke angreb i byg, hvede og rug giver meget skuffende tærsker

resultater. Billedet er taget omkring d. 20. juli; i forgrunden til venstre byg efter byg skrælspøjet og dybpløjet, til højre byg efter bederoer« (J. P. Skou, Odder) — se billedet.

De stærke angreb i byg, hvede og rug giver meget skuffende tærskeresultater. Billedet er taget omkring den 20. juli. I forgrunden til venstre: Byg efter byg skrælpløjet og dybpløjet. Til højre byg efter bederoer.

»Ret stærkt udbredt, navnlig hvor byg er forfrugt enten for byg, rug eller hvede f. eks. fra en 7 marks drift med 5 kornmarker: Med havre som forfrugt gav rug og hvede ca. 15 fold, med byg som forfrugt gav rug 7 à 8 fold og hvede 2 à 3 fold« (W. Østergaard, Hadsten); »Meget slem i en del rug- og hvedemarker; især blev rugmarkernes udbytte stærkt nedsat, og enkelte marker gav efter tærskeresultater 5 fold (10 td. pr. ha) til trods for, at de for 2 måneder siden så ud til at ville give 18—20 fold« (K. Nielsen, Brørup) og »Efter tærskning er anmeldt adskillige tilfælde, hvor udbyttet har svigtet, og hvor kærnerne har været meget små, og hvor årsagerne uden tvivl må tilskrives goldfodsyge. Ejendommeligt nok synes flere rugmarker at være ramt hårdt af sygdommen« (C. Moth Bundgaard, Ringsted). Om forfrugtens indflydelse skrives følgende: »Værst efter byg eller græsfrø« (K. Brødsgaard, Vestfyn); »Forholdsvis hyppig i hvede. Denne sås oftest i grønjord (ev. efter havre)« (A. Pedersen, Varde) og »Hvede efter ærter stærkt angrebet af goldfodsyge, der halverer udbyttet« (Kr. Knudsen, Randerseggen).

Stinkbrand (*Tilletia caries*). »Såsåden blev vådafsvampet sidste år, men de samme sække benyttedes igen uden afsvampning, ligesom hele brandkorn ikke blev fjernet fra såsåden — ca. 25 % af hveden er ødelagt af brand« (A. Toft Andersen, Vinderup).

Sortrust (*Puccinia graminis*). Af i alt 72 beretninger omtales rusten blot i 8 af disse med sjældne angreb hos hvede, der i 5 beretninger beskrives som svage og i 3 som stærke. Om iagttagelser skrives følgende i beretningerne: »Er ikke iagttaget trods eftersøgning bl. a. i nærheden af to ca. 2 m høje *Berberis vulgaris*« (F. C. Frandsen, Thisted); »Har været kaldt ud flere gange

angående sortrust, men det har altid været goldfodsyge og med sortskimmel« (W. Østergaard, Hadsten); »Det viste sig at være sortskimmel« (A. Madsen, Borris); »Det har ikke været muligt at finde sortrust i år. Jeg har været tilkaldt til mange hvedemarker, men det har i alle tilfælde været sortskimmel. Jeg har undersøgt mange vårhvedemarker på områder, hvor der i fjor var megen sortrust, men uden positivt resultat« (J. Lindegaard, Faaborgegnen); »Ikke set, skønt vi undertiden endnu finder en *Berberis vulgaris*« (Bent Kjærbøll, Vestfyn); »Hidtil intet angreb konstateret, end ikke vårhvede synes angrebet« (A. Kristiansen, Saxkøbing); »Ikke iagttaget. Men i dagbladene her på egnen har været opgivet stærke angreb. Dette passer imidlertid ikke, det var mindre angreb af sortskimmel« (H. E. Jensen, Hillerød) og »Vi har ikke set noget her på Bornholm, men der findes desværre berberis endnu, og de vil fortsat blive bekæmpet, så godt som det lader sig gøre« (Viggo Laursen).

Gulrust (*Puccinia glumarum*). »Rustens rækkestiliede vintersporehobe fandtes ved høst i stor mængde i de fleste hvede- og bygmarker; svampen synes ikke at have hæmmet planterne af nogen betydning« (J. P. Skou, Odder).

Kronrust (*Puccinia coronata*) blev omtalt i et par beretninger og hos havre på lave jorder.

Aksfusariose (*Fusarium sp.*) nævnes blot i et par beretninger og synes at være uden betydning.

Bælgplanter.

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) nævnes i enkelte beretninger; svampens ødelæggelser synes ikke at være af stor betydning, når herfra undtages Stevns (Aage Madsen) og Nordfyn (Knud Sehested), hvor svampen bredte sig stærkt i mange marker og navnlig henimod månedens slutning.

Bederoer.

Magniumbrist blev iagttaget med særdeles klare symptomer hos bederoer ved Jyndevad forsøgsstation (Hardy Knudsen).

Borbrist (hjerterforrådnelse) synes ikke at have været almindelig; af i alt 68 beretninger skrives blot i 9 om almindelige angreb (8 svage, 1 stærk). Fra Møn skrives »Hjerterforrådnelse skjules af bedeskimmel i år og vil sikkert være mere almindelig end antaget« (Svend A. Pedersen); andre iagttagelser peger i samme retning, og navnlig hvor planterne lider under både borbrist og bedeskimmel; se herom nedenfor under virusgulsot og bedeskimmel.

Ernæringsforhold som årsag til gule blade omtales i en del beretninger, hvor der af i alt 58 beretninger i de 30 skrives om almindelige og for størstedelen svage ødelæggelser. Det synes som navnlig trang til gødning, tørke og store nedbørsmængder har forårsaget gule blade: »I en mark med mange »gule« blade (virusgulsot indbef.) iagttoges tidligt (for ca. 1 måned siden) og ses nu særlig kraftigt de gult farvede parceller, hvor roerne kun har fået meget lidt eller ingen salpeter. Ligeledes afviger de »grønne« parceller (dog ikke uden gule blade), hvor salpeteren er udbragt meget sent« (B. R. Bendtholm, Ødum forsøgsstation); »Mange bederoemarken står med gule blade,

værst i marker, der har været stærkt befængt med bedelus eller marker med kvælstof- eller bormangel« (O. Th. Nielsen, Viborg); »Mange bederoemarker står med gule blade, der tyder på kvælstofmangel. Den megen nedbør i slutningen af maj og i juni måned er sikkert årsagen« (L. Hangaard Nielsen, Videbæk); »En del bederoemarker har tilsyneladende snart »opspist«, således at N-mangel er ved at gøre sig gældende« (K. Nielsen, Brørup); »I flere marker, der har manglet kvælstofgødning og derfor har vokset for lidt i sommer, kan iagttages mange gule blade, som ikke kan skyldes virus-gulsot« (Knud Sehested, Nordfyn); »Der ses en hel del gule blade rundt om på roemarkerne, og det skyldes sikkert ernæringsforhold, idet det tyder på N-mangel« (Viggo Laursen, Bornholm); »Mange sukkerroemarker præges af gule blade. De fleste stammer fra bedeskimmelangreb, men i en del sukkerroemarker synes roerne at have opspist« (A. Kristiansen, Lolland).

Virus-gulsot (*Beta virus 4*) synes at have bredt sig stærkt i løbet af august; af i alt 75 beretninger skrives blot i 8 om ubetydelige angreb og i 5 om sjældne angreb (3 svage, 2 stærke) men i 62 om almindelige angreb (28 svage, 34 stærke). Af følgende oversigt vil det ses, at sygdommen har været ret stærk i store dele af landet; dog må det fremhæves, at dens ødelæggelser næppe kommer på højde med styrken i årene 1944 og 1945, omend nok med året 1950. Der er stor forskel på landsdelene, og almindelige og stærke angreb synes navnlig at være iagttaget i Østjylland og begyndende ved Mariager Fjord; endvidere over store dele af Fyn samt på størstedelen af Sjælland. Almindelige og svage angreb synes at være udbredt til mange egne i Jylland, dog fortrinsvis i Østjylland, samt i et par egne på Fyn og Sjælland. Sjældne angreb, der for størstedelen var svage, konstateredes i nogle egne af Jylland — samt på Lolland og Falster; i en del egne i Jylland karakteriseres sygdommen som betydningsløs.

Jylland:

Almindelige og stærke angreb.
 Østhimmerland (P. Pedersen, Hadsund)
 Randers Amt, nord (Sv. A. Rasmussen, Mariager)
 Grenaaegnen (Chr. Sloth, Grenaa)
 Randers Amt (N. Engvang Hansen, Allingaabro)
 » » (B. R. Bendtholm, Ødum)
 » » (W. Østergaard, Hadsten)
 Århuseggen (A. Diederich, Århus)
 » (Harald Jensen, Malling)
 Oddereggen (J. P. Skou, Odder)
 Skanderborg Amt (Niels Pedersen, Horsens)
 Horsenseggen (Aksel Nielsen, Horsens)
 Holstebroeggen (A. Toft Andersen, Vinderup)
 » (S. Nørlund, Aulum)
 Viborgeggen (A. P. Aidt, Viborg)
 Viborg Amt, øst (H. P. Nielsen, Ulstrup)
 Vestjylland (A. Madsen, Borris)

Sønderjylland, syd (N. A. Drewsen, Tørsbøl)
» (Erik Knudsen, V. Sottrup)

Almindelige og svage angreb.

Vendsyssel (Jacob Wested, Tylstrup)
Aalborg Amt (Andersen-Lyngvad, Aalborg)
Han Herrederne (R. Sørensen, Fjerritslev)
Thisted Amt (F. C. Frandsen, Thisted)
Mors (Engelhart Jensen)
Hobroegnen (Poul Olsen, Hobro)
Randers Amt (P. Mumm, Rønde)
» » (Sv. Højer Pedersen, Bjerringbro)
Viborg Amt (O. Th. Nielsen, Viborg)
Silkeborgegnen (J. J. Søndergaard, Silkeborg)
Tørring-Nr.-Sned (Sv. Aa. Jacobsen, Tørring)
Brande-Thyregod (P. Trosborg, Brande)
Vardeegnen (A. Pedersen, Varde)
Vejleegnen (Vald. Ternvig, Vejle)
Vejle Vesteregn (Arne Anthonsen, Give)
Haderslev Amt, øst (P. R. Madsen, Haderslev)
» » vest (A. Mortensen, Gram)
Vejen-Brørup (K. Nielsen, Brørup)
Røddingegnen (Georg Nissen, Rødding)
Tønder Amt (Hans Jepsen, Løgumkloster)
Samsø (P. Riis Vestergaard)

Sjældne og stærke angreb.

Askoveggen (H. Agergaard, Askov forsøgsstation)
Sønderjylland (Hardy Knudsen, St. Jyndeved)

Sjældne og svage angreb.

Ringkøbing Amt (P. O. Overgaard, Holstebro)
» » (H. Quistgaard Mortensen, Kibæk)
Ribe Amt (L. Aa. Thomassen, Grindsted)

Intet eller ubetydeligt angreb.

Vendsyssel (Martin Christensen, Sindal)
» (Harald Olesen, Brønderslev)
» (Aage Bach, Tylstrup)
Aalborg Amt (Hornum forsøgsstation)
Randers Amt (Ejvind Staunskjær, Kolind)
Ringkøbing Amt (L. Hangaard Nielsen, Videbæk)
Ribeegnen (Statens Marskforsøg, Ribe)
Sønderjylland (Vald. Johnsen, Skærbæk)

Fyn: Almindelige og stærke angreb.
Nordfyn (Knud Sehested)
Odense-Kerteminde (J. C. Baun)
Marslevengen (P. Bruun Rasmussen)
Vestfyn (K. Brødsgaard)
Faaborgengen (J. Lindegaard)
Ærø (J. Rindom)

Almindelige og svage angreb.
Aarupegnen (Bent Kjærbøll)
Haarbyengen (Holger Pedersen)
Svendborgengen (S. Nygaard Olesen)

Sjælland: Almindelige og stærke angreb.
Nordøstsjælland (H. E. Jensen, Hillerød)
» (Hartvig Larsen)
Roskildeegnen (M. Greve)
Stevns (Aage Madsen, Store Heddinge)
» (Ernst R. Nielsen, Karise)
Hasleveggen (B. Munch)
Ringstedegnen (C. Moth Bundgaard)
Vestsjælland (Stanley Jørgensen)
Skælskøregnen (H. Wraae-Jensen)
Møn (Svend Aage Pedersen)

Almindelige og svage angreb.
Holbækggen (Chr. Christensen, Maarso)
Hasleveggen (Johs. Sørensen)

Lolland og Falster: Sjældne og svage angreb.
A. Kristiansen, Sækkøbing.

Bornholm: Almindelige og svage angreb.
Viggo Laursen

Vurderingen af gulsot har nok ofte været vanskelig og kanske endda særdeles vanskelig. Vi har indtryk af, at samtidig forekomst af: Borbrist, ernæringsforstyrrelser og — og ikke mindst — bedeskimmel, der fortsatte sit angreb gennem hele sommeren, meget ofte gjorde bestemmelse af gulsot yderst vanskelig og ikke mindst, når to sygdomme fandtes hos samme plante, og herom vidner også flere beretninger som følgende:

»Det er vanskeligt i år helt nøjagtigt at sige, hvad der er skyld i de gule blade i bederoemarkerne. Nogle steder er man ikke i tvivl om, at dårlige ernæringsforhold bærer skylden. Andre steder, og vel de fleste, er det sandsynligvis eftervirkning af de stærke angreb af bedeskimmel og lus og herunder kommer formodentlig også nogen smitte af virus-gulsot; der er dog ingen tvivl om, at det i mange tilfælde er virus-gulsoten, der i sidste omgang er den ødelæggende« (Vald. Ternvig, Vejle); »Særdeles udbredt — mange marker

har i den senere tid fået et stærkt gulligt skær. De bekendte små, runde, gule pletter begyndte vel i sidste halvdel af juli, og de stærke luseangreb har vel hurtigt befordret smitten rundt. Selvom jeg ikke har undersøgt så nær alle de marker, jeg er kommet om ved, tror jeg, det er virus-gulsot i alle tilfælde — opret vækst — gullige i yderste bladhalvdel o. s. v.» (W. Østergaard, Hadstenegnen); »Der er her på egnen flere gule blade i bederoemarkerne, end vi nogen sinde tidligere har set. Formodentlig spiller virus-gulsoten den største rolle blandt årsagerne« (Niels Jørgen Nielsen, Herning); »Synes usædvanlig udbredt, men det kan dog være vanskeligt nok at bedømme, hvor meget der skyldes begyndende tørke eller boraxmangel« (A. P. Aidt, Viborg); »Det er vanskeligt at afgøre, om gulfarvningen skyldes virus-gulsot, men en del af de mange gule blade har efter alt at dømme denne sygdom som årsag« (S. A. Ladefoged, Vesthimmerland).

Det er tænkeligt, at gule blade af andre årsager end gulsot falder til jorden i løbet af september måned, og derved kan det måske blive lettere at skønne over gulsotens udbredelse ved månedens slutning, hvor mange af dens gule blade endnu vil være stive og strittende, selvom de er visne eller i færd med at visne. I mange marker kan der vel findes mange gulsottige blade, men da smitten ofte er sket sent, er blot halvdel eller trediedelen af bladet og ofte kun bladspidserne gule; den slags blade kan undertiden blive helt gule i løbet af september.

B e d e s k i m m e l (*Peronospora Schachtii*) fortsatte sine ødelæggelser også i august, således at man i mange marker fandt 1) ødelagte planter, der havde dannet nye hjerteblade, 2) planter med ødelagte, sorte hjerteblade og gule yderblade, der i nogen tid holdt sig stive og oprette, inden de bøjede mod jorden, samt endelig så sent som i månedens sidste dage, 3) planter med nyt angreb og friskdannede konidiebærere; ved angrebene 1) og til dels 2) var markerne nu mindre gule end i juli og først i august, thi størstedelen af de gule blade var faldet til jorden. Men at bedeskimmel har gjort sit til at præge markerne i august, ses af følgende vurdering; af i alt 64 beretninger skrives i over halvdel, nemlig 33, om almindelige angreb (19 svage, 14 stærke), i 14 om sjældne og for størstedelen svage angreb, medens svampen i 17 beretninger vurderes som betydningsløs. Sene, nye angreb synes vel ikke at være almindelige, men i nogle beretninger skrives dog, at de kan være af betydning: »Meget stærkt angreb på stiklingroer sået 30/7. Marken grænser op til foderroer« (B. Munch, Haslev); »Der er kun få sene angreb, men der har også været rigelig« (Aage Madsen, Stevns); »Angreb i et omfang som aldrig før set, der findes stadig angrebne planter« (J. Rindom, Ærø); »Jeg synes, der er en jævn overgang fra tidligere til sene angreb« (J. Lindegaard, Faaborgenen); »Ret sjældne, dog tiltagende mod månedens slutning« (A. P. Aidt, Viborg).

P l e t s k i m m e l (*Ramularia betae*). Ret stærke ødelæggelser iagttoges i et par marker på Lolland.

B e d e r u s t (*Uromyces betae*) konstateredes hos bladene i adskillige marker på Lolland og Falster, men ødelæggelsen var svag.

Kålroer, kål o. a. korsblomstrede.

Kålroe-mosaiksyge. Svage, ubetydelige angreb nævnes i et par beretninger.

Magniumbrist konstateredes hos turnips, hvis ældste blade viste marmorerede klorose og hos nogle blade et rødligt farveskær (Hardy Knudsen, St. Jyndeved).

Kålskimmel (*Peronospora parasitica*) konstateredes hos indsendte kålroeblade.

Kartofler.

Lynskade blev iagttaget i store pletter i en mark, hvor planterne var dræbt, og i randen af pletten fandtes stængler med kamret marv (A. Madсен, Borris).

Genvækst med store knuder var almindelig hos sildige sorter (Harald Olesen, Brønderslev).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) bredte sig til sildige sorter navnlig fra omkring d. 10. og henimod månedens midte, og i månedens sidste halvdel synes den at have været almindelig og stærk hos disse sorter; af i alt 76 beretninger skrives i 70 om almindelige angreb (30 svage, 40 stærke), medens der i de resterende 6 blot omtales svage eller ubetydelige angreb. Kulde og regn skønnes vel at have hæmmet svampens vækst, men ved månedens udgang var alle sorter stærkt visne. Bekæmpelsen gav som regel god beskyttelse, omend denne i mange egne hæmmedes af stærk regn: »Den 28/8 er der kun enkelte pletter på bladene på de sildige sorter, der er sprøjtet med bordeauxvædske 2 gange. Skimmelen bredte sig ret stærkt i dagene omkring 10/8, men da den sidste tids ret kolde og nogenlunde tørre vejr har hæmmet skimmelen meget« (Aage Bach, Tylstrup forsøgsstation); »Er kommet meget stærkt frem den sidste tid og både Robusta, Dianella og Trinderup Annetta er meget stærkt angrebet. — Tilsyneladende har maskinstationerne kun brugt halv vædskemængde ved de første sprøjtninger« (Andersen-Lyngvad, Aalborg); »I månedens sidste halvdel er kartoffelskimmelen blevet udbredt i de sildige kartoffelsorter, og ved månedens slutning er de fleste marker ret stærkt angrebet« (S. A. Ladefoged, Vesthimmerland); »Skimmelen, som vi ellers selv på de tidlige sorter ikke har set noget videre til i sommer, har med den senere tids fugtige vejr bredt sig ret stærkt, sådan at mange marker med sildige sorter snart vil være færdige til optagning« (Poul Olsen, Hobro); »Kartoffelskimmel er nu alm. på alle sorter. Sprøjtning synes at vise god virkning. mange marker, som er sprøjtet forholdsvis tidlig, er kun angrebet i ret mild grad (pletter på de sidst udviklede blade)« (Sv. Højer-Pedersen, Bjerringbro); »Samtlige kartofler her på egnen er forlængst faldet for kartoffelskimlen — såvel de middeltidlige som de sildige« (J. P. Skou, Hads Herred); »Begyndte ca. 4. august, og har bredt sig i jævnt tempo siden. Tillige sorter og Bintje »gik ned« omkring midten af måneden. Up to date (usprøjtet) er næsten visnet, medens sprøjtede Up to date kun er delvis angrebne. Det ser ud til, at kartoflerne vil være nedvisnet i slutningen af september — også de sildige sorter« (A. P. Aidt, Viborg); »Er nu meget udbredt i alle kartoffelmarker«

(A. Toft Andersen, Vinderup); »Skimmelen griber stærkt om sig i de sildige sorter, og de velsprøjtede marker markeres tydeligt« (J. Nielsen, Ikast); »Skimmelangreb satte sent ind i år; men da det kom i midten af august, var det med stor voldsomhed, hvad der også gælder for de sildige foder- og fabrikskartofler« (Niels Jørgen Nielsen, Herning); »Angreb i næsten alle marker. Det ser ikke ud til, at sprøjtningen har kunnet holde angrebet væk, men det er måske, fordi man kun sprøjter een gang« (C. J. Henriksen, Herning); »Fra ca. 10. august satte skimmelen stærkt ind. Før den 4/8 så undertegnede ikke skimmel på Bintje. Angrebet har fået et hæftigt forløb. Mange af de af udlejningssprøjterne behandlede arealer faldt lige så hurtigt som de usprøjtede. For lidt eller for svag vædske. Ellers holdt de sprøjtede Bintje sig nogle få dage længere, men er nu forlængst helt brune. Hvad de mere sildige sorter angår, er nedvisningen i fuld gang. Up to date og Richters og Deodara er næsten overalt omtrent nedvisnede. I Dianella ses også mange brogede blade. Alfa holder noget bedre, og Robusta, som de to foregående år også har været noget modtagelige, er helt friskgrøn på alle blade, selv i sortsforsøg, hvor den er omgivet af ovennævnte stærkt angrebne sorter. Skimmelangrebene arter sig ikke ens over for sorterne hvert år (P. Trosborg, Brande); »Skimmelen begyndte lige efter 1. august og i løbet af få dage var de tidlige sorter faldet. De sildige sorter er ret stærkt angrebet, hvad enten de er sprøjtet eller ej« (A. Madsen, Borris); Kartoffelskimmelen er meget slem i de sildige sorter, og vil rimeligvis nedsætte udbyttet ret stærkt. Sprøjtninger har tilsyneladende ikke gjort megen gavn, fordi der er kommet så meget vand efter sprøjtningen, inden skimmelen satte ind« (K. Nielsen, Vejen Brørup); »Så godt som alle arealer med sildige sorter, der ikke er sprøjtet, er nedvisnet i løbet af de sidste 14 dage. En enkelt sprøjtning har kun gjort ringe nytte — navnlig ved tidlig udførelse — og kun ved 2 à 3 sprøjtninger har det været muligt at holde skimmelen i ave, men også disse kartofler er nu ved at være ret slemt angrebne, men her har det også regnet 30 dage fra 13. juli til 28. august« (Georg Nissen, Rødding); »Skimmelen breder sig stærkt i de sildige sorter, dog særligt i de usprøjtede marker; sprøjtning med bordeauxvædske og Ob 21 har vist gode resultater« (Hans Jepsen, Løgumkloster); »De sildige kartoffelsorter er stort set visnet ned; men de er kun sprøjtet i ringe omfang i modsætning til de tidlige sorter« (Kr. Brødsgaard, Vestfyn); »Angreb i de sildige sorter er begyndt. I marker, som ikke har været sprøjtet, ret stærke angreb. I marker sprøjtet 1 gang, også angreb. Hvor der har været sprøjtet 2 gange svagere angreb« (H. E. Jensen, Hillerød); »Toppen er almindeligt angrebet, men ikke visnet ned« (Hartvig Larsen, Nordsjælland).

Sortbensusyge (*Bacillus phytophthorus*) omtales blot i tre beretninger, hvor de sildige angreb synes at have været ret stærke: »Den sildige sortbensusyge har i år været værre end den tidlige, der synes at være stor forskel på sorternes modtagelighed« (Aage Bach, Tylstrup forsøgsstation); »Sortbensusygen udviklede sig stærkt i det fugtige vejr« (J. Nielsen, Ikast); »Sene angreb af sortbensusyge er iagttaget i en del marker, og optræder ret kraftigt« (L. Hangaard Nielsen, Videbæk).

Hans R. Hansen.

Sygdomme på havebrugsplanter.

Frugttræer og frugtbuske.

Vejr- og sprøjteskader. Endnu kan det ikke rigtig afgøres, hvordan forholdet bliver mellem de enkelte sorteringer i år, men Cox's Orange vil sikkert få en stor del af de ellers fejlfri frugter deklasseret til en ringere kvalitet på grund af vejr- og sprøjteskade.

Sommeren har givet anledning til nye overvejelser angående valget af kemikalier; foruden kviksølvmidler har også svovlmidler beskadiget huden — især omkring blomsten. Da denne sidste gruppe, bl. a. sprøjtesvovl, i de foregående år viste sig lovende til vor store sort, Cox's Orange, må sommerens dårlige resultat sikkert ses i relation til den — hvad vi indtil videre vil sige — unormale sommer; ved det kommende sorteringsarbejde bliver det vanskeligt at afgøre, hvor stor skyld der skal lægges på kemikalierne og hvor stor på vejret.

»P u k k e l« på b l o m m e f r u g t e r er iagttaget i nogle tilfælde. I den ende af frugten, hvor blomsten har siddet, kommer en eensidig opsvulmning — ofte er kødet brunligt og glasset og kan minde om begyndende harpiksdannelse. Det ser ud til, at i svagere tilfælde opstår blot en mindre indsnævring. Sidste år forekom skavanken også, og man satte den i forbindelse med uheldige vækstforhold, — måske drejer det sig om kuldepåvirkning i blomstringstiden.

Æ b l e s k u r v (*Fusicladium dendriticum*) har naturligt nok i denne fugtige sommer påkaldt sig særlig opmærksomhed, og både konsulenter og frugtavlere har tidlig og silde vurderet svampens angrebsstyrke. Jo nærmere frugtplukningen, man kommer, jo mere grundigt ser man efter. Hele sommerens arbejde med at holde frugten skurvfri kan blive næsten forgæves, hvis der tilsidst alligevel sætter sig skurv på æblerne.

Gennemgående lyder beretningerne på, at vel kan man finde ondartede angreb, men der er dog også mange steder, hvor træerne er fuldstændig fri for skurv. Eksempler på forskellige kategorier af indberetninger er følgende: »Som helhed vil jeg betegne skurven som en hel del mildere her end på samme tid i fjor« (M. Sørensen, Esbjerg-Varde); »Hvor der er sprøjtet rigeligt efter blomstring, har skurven ikke været vanskelig at holde i ave i år« (J. Bertelsen, Ringkøbing Amt); »Stadig mange ondartede angreb — men da også helt rene planter« (Chr. A. Nørholm, Horsens); »Almindelig mange steder, men dog er der heldigvis mange planter, som er helt fri.« (Sture Cederberg, Svendborg Amt); »Skurvangreb er alvorlig mange steder, men tydeligt vekslende efter anvendte sprøjtemidler og energi« (Chr. O. Tofterup, Sjælland); »Det er, som om den ikke har det bid i selve frugten som f. eks. i fjor, trods det udpræget gunstige vejr for skurvens udbredelse« (H. Wedege, Haslev); »I den sidste uge er der iagttaget friske skurvangreb på nye blade« (G. Mayntzhusen, Roskilde); »Er, vejret taget i betragtning, ikke slem. Det er mest gammel skurv, man ser. Dog findes kraftige nyinfektioner, hvor man har slækket på sprøjtingen i den senere tid« (E. Agger, Holbæk Amt); »Svage og kraftige angreb almindelige overalt. — Meget af det er tidlige infektioner. — Senskurven

er endnu ikke iagttaget« (Henrik Nielsen, Holbæk Amt); »Er i år ualmindelig ondartet, og selv på unge træer under god pasning er der skurvede æbler. Nyinfektioner kan der stadig findes på bladene« (C. T. L. Worm, Frederiksborg Amt).

Også i denne måned kom der et lille hjertesuk fra den sydlige del af Sønderjylland; i forbindelse med omtalen af kraftige skurvangreb og dårligt udviklede frugter hedder det: »Det har nu også været en sur sommer hernede; da jeg var på Sjælland i august, var det, som om jeg var kommet til et land med et andet klima« (M. Surlykke Wistoft, Sydlige Sønderjylland).

Pæreskurv (*Fusicladium pirinum*) bedømmes af de fleste indberettere som nogenlunde mild i angrebsstyrke — omend der også er set stærke ødelæggelser på de mest modtagelige sorter. Dette fremgår også af følgende: »Få og ubetydelige angreb de fleste steder, i nogle få tilfælde ødelæggende angreb« (J. Bertelsen, Ringkøbing Amt); »Angrebet taget noget til i august« (Chr. A. Nørholm, Horsens); »Pæreskurvens optræden i år er et godt eksempel på sygdomsangrebene vilkårlighed og misforholdet mellem angrebsstyrken og tilsyneladende gode betingelser for udbredelse. Angrebet er usædvanlig mildt« (H. Wedege, Haslev); »Er alvorlig på Bonne Louise og andre modtagelige sorter. Pæresorten André Desportes er tilsyneladende fri for skurv alle steder. Må være meget skurvresistent« (E. Agger, Holbæk).

Kirsebærskurv (*Fusicladium cerasi*) synes kun at være iagttaget her og der. Svampen er tillige konstateret på ferskenfrugt.

Gul monilia (*Monilia fructigena*) er ikke særlig alvorlig hverken på æble, pære eller kirsebær.

Om angreb på æbler hedder det f. eks. fra Holbæk Amt: »Forekommer ret almindeligt, dog uden at have økonomisk betydning« (E. Agger), og fra Frederiksborg Amt: »Synes ikke at være særlig slem i år, men det er måske for tidligt at bedømme det.« (C. T. L. Worm).

De tidlige pæresorter viser stærkest angreb, og bl. a. fremhæves Colorée de Juillet, som en af de mest modtagelige (Ejner Christensen, Max Clausen, J. Bertelsen og Niels Gram).

Gul monilia har været noget værre ved blomme end ved de andre frugter. Fra Ringkøbing Amt hedder det: »Stærke angreb ses de fleste steder. Rivers early prolific og Oullins Reine Claude totalt ødelagt. Viktoria, som plejer at være mest medtaget, synes ikke at være så hårdt angrebet i år« (J. Bertelsen). Fra Midtjylland hedder det: »Stærke angreb — særligt på ikke tyndede træer« (Max Clausen). Der er imidlertid også indberetninger, der omtaler mildere angreb: »Enkelte angreb« (Chr. A. Nørholm, Horsens); »Synes ikke at være særlig slem i år« (C. T. L. Worm, Frederiksborg Amt); »Angrebne frugter er set på forskellige sorter, som er modne eller nærmer sig modenhed. — I forhold til den store høst og de mange frugter, der berører hinanden, må angreb vist siges at være ringe« (Henrik Nielsen, Holbæk Amt).

Smårevner, der for den enkeltes vedkommende som regel kun har en udstrækning på een millimeter, har vi interesseret os en del for i de senere år; årsagen er endnu ukendt, men vi søger at skaffe oplysninger om skavan-

kens udbredelse. Desværre har en del indberettere misforstået vor forespørgsel og i stedet omtalt større revner, som i de fleste tilfælde skyldes skade af de uheldige vejrforhold eller af sprøjtemidler. »Pålidelige« meddelelser angående sorternes modtagelighed for smårevner har i denne omgang kun givet til resultat, at udover Pederstrup, Guldborg og Belle de Boskoop er der grund til at regne med Coulon.

Skivesvamp (*Gloeosporium ribis*) har været uden betydning på ribs; derimod meldes om temmelig stærke angreb på solbær og alvorlige på stikkelsbær.

Om solbær skrives fra Frederiksborg Amt: »Allerede nu har solbærbuskene flere steder kun en bladdusk i skudspidserne, men der er jo heller ingen, som har sprøjtet dem« (C. T. L. Worm), og fra Sorø Amt: »Ret udbredt — og synes også i år at have godt fat i de større solbærplantninger (Ejner Christensen).

Vel foreligger der for stikkelsbærs vedkommende beretning om svage angreb, som det omtales fra Uggeløse: »Den er der, men den er ikke særlig kraftig« (W. Norrie), og fra Holbæk Amt: »I modsætning til tidligere år er angrebene kun ringe« (E. Agger), men meddelelser om stærke angreb er dog de dominerende: »Mange bladløse buske findes rundt i haverne — dog mest de gule, lodne sorter« (G. Mayntzhusen, Roskilde); »Ualmindelig tidligt og stærkt angreb i år« (M. Sørensen, Esbjerg-Varde); »Alle buskene står bladløse nu« (M. Surlykke Wistoft, Sydlige Sønderjylland); »Angreb almindelig varierende fra svage til stærke — med 75 % for de svage« (J. Bertelsen, Ringkøbing Amt).

Hindbærstængelsyge (*Didymella applanata*) ser ud til at blive en alvorlig plage. Af i alt 27 beretninger karakteriserer de 20 angrebene som værende almindelige, og heraf de 10 som stærke. Der er blot modtaget 2 beretninger om ubetydelige angreb, nemlig fra Haslev: »Angrebene må karakteriseres som milde — og mildere end foregående år (H. Wedege), og fra hele Sjælland: »Synes mærkeligt nok af forholdsvis ringe betydning i år« (Chr. O. Tofterup).

Eksempler på beretninger om stærke angreb er følgende: »Smitten i fuld gang« (H. Diken, Vestjylland); »Stærke angreb overalt« (Max Clausen, Midtjylland); »Stængelsyge almindelig de fleste steder — for ikke at sige alle« (J. Bertelsen, Ringkøbing Amt); »Sjældent at se hindbær uden stængelsyge« (Ejner Christensen, Sorø Amt); »Nyinfektioner sås allerede først i måneden. — Nu mange og store pletter på de nye skud« (Henrik Nielsen, Holbæk Amt).

Køkkenurter.

Selleri-bladpletsyge (*Septoria apii*) angives i denne måned atter som værende af ganske underordnet betydning — selv i usprøjtede planter. Det »dårligste vidnesbyrd«, som jo i virkeligheden er godt, lyder således fra den sydlige del af Sønderjylland: »Enkelte steder er den begyndt at brede sig pletvis« (M. Surlykke Wistoft).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) på tomatfrugter er — i forbindelse med det kolde og fugtige vejr — ved helt at ødelægge frilands-

tomaterne; det angives, at trods flere sprøjtninger eller pudringer med kobbermidler, er det umuligt at holde svampen væk. Fra Nordjylland meldes, at skaden er følelig mange steder i koldhuse, og i enkelte tilfælde også i varmhuse (Johs. Jensen). Nogle få indberettere nævner, at angreb er set, men endnu kun svage.

Grønskjoldede tomater i drivhuse er noget, handelsgartnerne gerne vil til livs; det er uden tvivl et af de problemer, der kan have flere årsager, men de er nok oftest knyttet til jordbunden. Det ser ud til, at det i så fald drejer sig om den tilgængelige mængde af og forholdet imellem kvælstof og kali. I de gartnerier, hvor der regelmæssigt foretages jordbundsanalyser, således som det f. eks. sker på Alm. dansk Gartnerforenings laboratorier, kan man sæsonen igennem nogenlunde dirigere gødskningen med hensyntagen til planternes udviklingstrin, lysforholdene og andre faktorer, der spiller en rolle.

Der er dog desværre mange gartnere, der nøjes med at følge gammel sædvane, der går ud på en grundgødskning før tilplantningen og så kunstgødning senere en enkelt gang, når frugtudviklingen er begyndt.

Det bliver mere og mere klart, at en stor høst af fejlfri tomater kun kan opnås, hvis man har kontrol med næringsstof-balancen.

Misvækst i agurker på friland synes at have ramt hele landet. Selvom meldug, gummiflod, thrips og bladlus nævnes af og til, så får man dog ved at læse beretningerne meget tydeligt det indtryk, at hovedårsagen kort og godt er: dårligt »agurkvejr«.

Allerede fra starten blev planterne standset i vækst, idet temperaturen var for ringe. Der skrives fra Jylland: »For koldt og blæsende. Mange steder hvide kimblade — kuldeskade« (Niels Gram), og fra Haslev: »Agurkerne har lige fra spiringen været svage og utrivelige; man har indtryk af, at planterne gerne vil vokse, blot de fik det nødvendige klima. Men nu er det forøvrigt for sent.« (H. Wedege), og fra Roskilde: »Agurkerne fik en dårlig start; de var meget længe om at spire og stod så i stampe, da de endelig kom op« (Aage Nielsen).

Misforholdet mellem sommervejret og agurkplanter fremgår også af følgende fra Frederiksborg Amt: »Agurker vil ikke trives på friland, når det er vinter. Det synes derimod lus og thrips at ville. Da der endelig kom varme, satte det kort efter ind med storm — og så blev bladene ødelagte« (C. T. L. Worm).

Fra Nordjylland angives, at gennemsnitlig er omkring 90 % af asierne ødelagte, medens drueagurkerne klarer sig bedre, idet »kun« 40 % er mislykket (Johs. Jensen). Endnu ringere er en meddelelse om, at på 1400 meter løbende række er der blot fundet 7 frugter.

Sommeren har sikkert belært en og anden om, at når agurker allerede er sløje fra starten, så er det halve slag tabt, og det er nok rigtigt, som det skrives fra Ringkøbing Amt: »Årsagen til misvæksten må tilskrives vejret; meget kunne sikkert være rettet, hvis folk enten såede noget senere, eller såede om så snart man blev klar over, at agurkerne var for længe om at komme op« (J. Bertelsen).

Typen på de fleste beretninger kan illustreres ved disse 4: »Her på egnen

bliver der praktisk talt ingen agurker« (Chr. Oksen, Himmerland); »Agurkerne burde her på egnen være sået med den halve planteafstand for at kunne nå at dække jorden nogenlunde« (Herborg Nielsen, Salling-Fjends); »Et godt agurkstykke er i år meget sjældent« (A. Sauer, Slagelse-Skælskør) og »Kulturen overalt mislykket« (N. F. J. Larsen, Jerslev).

Prydplanter.

Rosen-stråleplet (*Diplocarpon rosae*). En del beretninger opgiver, at vel kan angrebet være ret voldsomt, men dog ikke nær så alvorligt som sidste år. 2 iagttagelser går ud på, at nogle sprøjtninger med henholdsvis Midol Merkuri og med Kuprisan kan holde sygdommen godt nede (A. Sauer og A. Diemer). Fra Roskilde skrives, at man mærker en stigende interesse for sprøjtning i haver (G. Mayntzhusen).

Konsulent Lars Hansen har engang fortalt, at rosenstråleplet ikke synes at være slem, hvis man hvert år giver jorden noget hornmel; (forsøg hermed er allerede anlagt). Denne formodning bekræftes af følgende 2 beretninger: Fra Viborg Amt: »Enkelte angreb med stort bladfald — småpletter navnlig i de »sultne« roser, hvor planterne står for nær store lætræer« (Eli Fog-Petersen) og fra Esbjerg-Varde: »Jeg giver ret i den opfattelse, at jordbunds- og kulturforhold har stor indflydelse på denne sygdom« (M. Sørensen).

Endelig skal det for fuldstændighedens skyld nævnes, at der foreligger flere opgivelser om, at nu står mange roser næsten bladløse.

Mogens H. Dahl.

Skadedyr på landbrugsplanter.

Korn og græsser.

Havreålen (*Heterodera major*). Fra Hads Herred skrives: »Ved en iagttagelse over havreålen skadevirkning noteredes følgende: Angrebet konstateret den 7. maj. Havren høstet den 11. august.

		hkg. kerne	hkg. halm	forholdstal	
				K	H
Angrebets centrum tilført	600 kg Ks	32,1	28,6	100	100
do. periferi —	600 - -	39,1	32,5	128	114
Normalt korn —	300 - -	52,4	48,0	163	168

Havren var sået efter byg. Ks = kalksalpeter pr. ha.« (J. P. Skou).

Ørentviste (*Forficula auricularia*). Se diverse skadedyr.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Se diverse skadedyr.

Bælgplanter.

Stængelål (*Ditylenchus dipsaci*). Heller ikke i august har angrebene været fremtrædende, kun få indberetninger omtaler angreb af betydning. Morsø: »Findes i de fleste hvid- og rødkløvermarker. Med de gode vækstbetingelser er skaderne mindre end sædvanligt« (Engelhart Jensen). Vinderup: »Især rødkløverål findes i mange marker, men ødelæggende angreb iagttages kun, hvor afstanden mellem rødkløverafrøder i sædskiftet er for kort« (A. Toft Andersen). Samsø: »En del ret begrænsede angreb i lucerne, men har stort set været lidet iøjnefaldende i såvel lucerne som rød- og hvidkløver« (P. Riis Vestergaard). Vejen—Brørup: »En del angreb af rødkløverål« (K. Nielsen). Vestfyn: »Rødkløverål findes i ca. to trediedele af alle kløvergræsmarker. Hvidkløverål og lucerneål findes sjældent« (Bent Kjærbøll). Marslev: »Sprede angreb, ingen ondartede angreb konstateret i år« (P. Bruun Rasmussen). Sydfyn: »Rødkløverål er langt stærkere udbredt her på Sydfyn, end folk i almindelighed regner med. Det er meget ofte, at angrebet kan træffes allerede i 1. års marker, men ofte viser det sig, at 2. års kløveren forsvinder på et tidligt tidspunkt. Ved en nærmere gennemgang af marken finder man næsten altid en ret stærk udbredelse af de kløverålsangrebne planter« (S. Nygaard Olesen). Bornholm: »Der er set et stærkt angreb på lucerne; det må bemærkes, at det er første gang, der er lucerne på arealet. Der er set enkelte angreb i rødkløver; det ene sted var der kun to kløverfrie år i omdriften« (Viggo Laursen).

Bederøer.

Bedelus (*Aphis fabae*). Hvor lusene ikke allerede i slutningen af juli døde som følge af angreb af snyltehvepse og -svampe, kulminerede angrebene i begyndelsen af august. Sidst på måneden fandtes så godt som ingen levende lus på planterne. Overalt i landet, hvor der er forekommet stærke angreb, ses nu følgerne af lusenes værk, dårligt udviklede planter med stærkt virusangrebne blade af ringe værdi til opfodring og ensilering. Fra Bjerringbro skrives: »Angreb af bedelus har været ondartede og kulminerede først i august, men er nu helt overstået. Lusene er forsvundet (med regnen) i løbet af august« (Sv. Hojer-Pedersen). Ulstrup: »Ikke af betydning nu efter høst.

Sprøjtning i tide med Bladan hjælp udmærket. Pletvis var angrebene meget ondartede, og her sætter virus-gulsoten voldsomt ind« (H. P. Nielsen). Malling: »Angrebene, der var de værste i mange år, kan vist siges i det væsentlige at være ovre i begyndelsen af måneden« (Harald Jensen). Hads Herred: »De stærke luseangreb kulminerede først på måneden. Senere forsvandt de fuldstændigt — tilsyneladende på grund af svampeangreb« (J. P. Skou). Samsø: »Nye eller fortsatte angreb ikke bemærket, men roerne synes i ringere grad end ventet at forvinde skaden ved de voldsomme angreb i juli, og der skønnes af den grund ikke at være udsigt til nogen stor roeavl« (P. Riis Vestergaard). Vis Herred: »Angrebene ebbede ud i august« (N. A. Drewsen). Faaborgegnen: »Har været usædvanlig stærkt udbredte og ondartede i år, men er nu døde. Som sædvanlig begyndte angrebene i nærheden af benvedplanter, der desværre i alt for stor udstrækning fredes og bliver til hele træer i hegn og krat« (J. Lindegaard). Vestsjælland: »Omkring 1. august var angrebet i stærkt aftagende, og i løbet af måneden er lusene forsvundet. De har efterladt betydelige skader i mange marker og navnlig i de sent såede. I marker, hvor der har været foretaget effektiv bekæmpelse, har roerne en langt friskere farve, og man tvivler ikke om, at det har været en god forretning« (E. Sørensen). Roskildeegnen: »Har optrådt ualmindelig ondartet, og angrebet har holdt ved til langt ind i måneden. Det er nu standset, men roerne (i særdeleshed sukkerroerne) er sat meget langt tilbage. Desuden mangler vi stadig den bundbløder, som skulle sætte roerne i vækst igen« (M. Greve). Hillerød: »Bedelusene døde sidst i juli, men skaden var stor. Planterne meget hæmmet og står nu med gule blade. Toppen bliver af ringe værdi til opfodring« (H. E. Jensen).

Oldenborrelarver (*Melolontha melolontha*). Se diverse skadedyr. Smælderlarver (*Agriotes spp.*) Se diverse skadedyr.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*). Fra de angrebene egne i Nordjylland berettes, at angrebene af 2. generations larver ebbede ud i begyndelsen af måneden, og visse steder fandt man sidst på måneden roerne temmelig stærkt besat med æg efter denne generations fluer. Det er få steder, angrebene fik større betydning. Fra Nordthy skrives: »I praktisk talt alle bederoemarker ses nu brune, visne blade som følge af bedefluens angreb. Der er tydelig forskel på sprøjtede og usprøjtede arealer« (F. C. Frandsen).

Kålroer, kål o. a. korsblomstrede.

Kållus (*Brevicoryne brassicae*). Angrebene har som helhed været godartede, kun ganske lokalt har man truffet på stærke angreb. Sindal: »Der har ikke været nævneværdigt med lus i roemarkerne, men i haverne har de generet kålen en del« (Martin Christensen). Sulsted—Ajstrup: »Midt i måneden begyndte ret svære angreb af kållus og pletvis — særlig ved hegn og i læ — kan roerne være meget hærgede« (Sv. Svendsen). Vinderup: »Enkelte marker med stærke angreb« (A. Toft Andersen). Esbjerg—Varde: »Der var mange og tidlige angreb, særlig på rosenkål og hvidkål, men de har ikke bredt sig ret meget i august« (Martin Sørensen). Haarby: »Et par svage angreb fundet først på måneden« (Holger Pedersen). Uggeløse: »Angreb begyndte kraftigt, men holdt hurtigt op med at brede sig« (C. T. L. Worm).

Frederiksborg Amt: »Kun set angreb i en enkelt mark, men det var også ondartet der« (H. E. Jensen). Haslev: »Meget ofte stærke angreb pletvis i markerne« (B. Munch). Skælskøregnen: »Svage angreb mange steder« (H. Wraae-Jensen).

Oldenborrelarver (*Melolontha melolontha*). Se diverse skadedyr.

Kålbladheps (*Athalia spinarum*). Kun fra Fyn omtales et angreb i hvidkål, som karakteriseres som ret stærkt (P. Bruun Rasmussen, Marslev).

Kålorme (*Pieris brassicae* og *P. rapae*). Disse larver har i alle egne af landet været meget sparsomt til stede. Esbjerg—Varde: »Der blev lagt en masse æg sidst i juli og først i august, men i forhold dertil har angrebene endnu været særdeles milde« (Martin Sørensen). Løgumkloster: »Ret almindeligt med svage angreb på kålroer. Kålen er stærkere angrebet« (Hans Jepsen). Sydlige Sønderjylland: »Har ikke set mange — flest af den lille kålsommerfugl« (M. Surlykke Wistoft). Roskilde: »Forbavsende få angreb af betydning« (G. Mayntzhusen), Tystofte forsøgsstation: »Svagt angreb på kålroer, men stærkt angreb på grønkål i haver« (L. L. Henrichsen).

Knoporme (*Agrotis segetum*). Se diverse skadedyr.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Kun i 7 af 36 beretninger omtales stærke angreb, i resten betegnes angrebene som svage og betydningsløse. Gram: »Hærger slemt hvert år — måske skal kålroeavlens opgives af denne grund« (A. Mortensen). Sydlige Sønderjylland: »Ses jævnlige i alle kålstykker. Jeg har set sent plantede blomkål, hvor samtlige planter har været angrebne; den er ved at være en alvorlig plage« (M. Surlykke Wistoft). Otterup: »Fra midten af måneden har der været en stank fra mange kålroemarkersom et typisk tegn på, at roerne er angrebet af krusesyge og den deraf følgende bakteriose. Der må forsøges med bekæmpelsesmidler mod denne sygdom, som snart hvert år er årsag til et dårligt udbytte af kålroerne« (K. Sehested). Vestfyn: »Krusesygegalmyggen har været i alle kålroemarkerne, nogle steder er toppen næsten nedvisnet af den grund. Vi har sprøjtet med Systox på tre forskellige tidspunkter, tilsyneladende uden virkning. Tre gange sprøjtning i samme parceller med 3—4 ugers mellemrum har heller ingen virkning haft« (Kr. Brødsgaard). Ærø: »Alle troede, det ville blive et rigtigt kålroeår, nu ser vi i mange marker over 50 % med halsråd og visne blade« (J. Rindom). Også fra Stevns (Aa. Madsen) og Skælskøregnen (H. Wraae-Jensen) omtales stærke angreb.

Kålfluellarver (*Chortophila brassicae* og *Ch. floralis*). Der omtales enkelte stærkere angreb af den førstnævnte art i nogle beretninger fra Sønderjylland og Sjælland. I det store og hele har angrebene ikke været af større betydning. Skærbæk: »Skadedyret hærger stadig, men nu synes det, som om roerne er ved at være så store, at de klarer sig« (Vald. Johnsen). Sydlige Sønderjylland: »Man ser stadig resultatet efter forsommerens angreb især på hvidkål og blomkål« (M. Surlykke Wistoft). Vis Herred: »De mange angreb ved månedens begyndelse ebbede ud i løbet af måneden« (N. A. Drewsen). Roskilde: »Angrebet aftagende fra sidste måned« (G. Mayntzhusen). Slagelse—Skælskør: »Har været slem i den sentplantede blomkål« (A. Sauer). Om angreb af sidstnævnte art i store kålroer foreligger 9 beretninger, hvoraf

vi citerer følgende: Brønderslev: »Angrebet er det eneste skadedyrsangreb, der giver bekymring i denne tid. På de sandede roearealer antager top efter top en blålig farve, og ved eftersyn viser det sig, at netop kålfluens larver er i gang med at tilintetgøre roden« (Harald Olesen). Sulsted—Ajstrup: »Kålroemarkerne ser i år særdeles gode ud — det ser ikke ud til, at de er videre angrebne af kålfluens larver — og slet ikke som tilfældet var i fjor, da dette angreb var ødelæggende for mange marker på de lette sandjorder« (Sv. Svendsen). Aalborg: »Ja, på de løse, lette sandjorder er angrebet godt i gang, og væksten af roerne begynder at stagnere. Angrebet er værst i nærheden af hav eller fjord« (Andersen-Lyngvad). Viborg: »Larverne begyndte tidligt at gå i roden af kålroerne. Det er endnu ikke til at overse, hvor stærkt angrebet bliver« (A. P. Aidt). Brande: »Ikke nemt at overse udbredelsen endnu. Mange steder er der en del kålfluellarver i rødderne af kålroer, når man undersøger roerne. Men de helt ødelæggende, total misvækstforvoldende angreb, vi så mange af i fjor, tegner det dog næppe til i år« (P. Trosborg).

Kartofler.

Kartoffelål (*Heterodera rostochiensis*). Han Herred: »Desværre meget udbredt i haverne i hele Han Herred. Men i marker med fornuftigt sædskifte har jeg aldrig set det« (R. Sørensen). Morsø: »Sikkert mere udbredt i haver end antaget. Kun en megen beskednen del af angrebene kommer til offentlighedens kundskab, idet haveejere pådrager sig naboers og andres uvilje, når spærringerne etableres. Har den hidtidige form for »bekæmpelse« ikke snart med tilstrækkelig grundighed vist sin uegnethed? Et forbud mod dyrkning af brokmodtagelige sorter kombineret med forbud mod gentagen kartoffeldyrkning vil sikkert virke bedre (f. eks. kun kartoffeldyrkning højest hvert 4. år). Det er fuldkommen meningsløst, at irrationel kartoffeldyrkning på betydningsløse haveparceller kan medføre omfattende økonomiske sanktioner i form af eksportforbud mod kartofler og sukkerroer på landejendomme i nærheden, selv om dyrkningen på disse er aldrig så rationelt gennemført« (Engelhart Jensen). Aalborg: »Findes nærmest aldrig i den jord, der drives på sædskiftevis som landbrugsjord, men derimod i mange af haverne ved stationsbyerne og forstæderne til de større byer« (Andersen-Lyngvad). Viborg: »Cirka en halv snes nye tilfælde anmeldt til plantetilsynet i løbet af sommeren. I nogle tilfælde erklærer haveejerne frejdigt at have dyrket kartofler 10 år i træk på samme jordstykke« (Eli Fog-Petersen). Brande: »Konstateret et ret stærkt angreb i en mark med Robusta. 2 kartoffelafgrøder i træk, men på ejendommen er i de senere år dyrket kartofler i over 50 % af arealet« (P. Trosborg). Skærbæk: »Ingen nye angreb set, men de findes i mange flere haver, end hvor det er offentliggjort« (Vald. Johnsen). Ærø: »Tilstedeværelsen konstateres flere og flere steder, de er vist mere udbredte, end nogen aner. Der bør gøres noget drastisk, så kartoffelål bliver ligeså kendt og frygtet som flyvehavren og coloradobillen« (J. Rindom). Ubby, Jerslev: »I mange kolonihaver i og ved Kalnborg findes stærke angreb« (N. F. J. Larsen).

Oldenborrelarver (*Melolontha melolontha*). Se diverse skadedyr.

Smælderlarver (*Agriotes* spp.). Se diverse skadedyr.

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Der blev ikke gjort noget fund på friland i august. I Lyngby kom de første sommerbiller frem den 30.

Skadedyr på havebrugsplanter.

Frugtræer og frugtbuske.

Bladlus (*Aphididae*). Sommerens meget stærke angreb ebbede ud i løbet af måneden, og ved udgangen af den var lusene helt forsvundet. Kun fra Holbæk omtales endnu stærke, men dog kulminerede angreb i alle arter frugtræer (Henrik Nielsen). Ringkøbing Amt: »Angrebene praktisk talt ovre for i år, men året vil komme til at stå i hukommelsen som et af de vanskelige luseår. I efteråret og foråret vil frugt og grene være præget af vanskelighederne, der har været med bekæmpelsen« (J. Bertelsen). Vestjylland: »Angrebene i aftagende. Men følgerne tydelige, navnlig på kirsebær og blomme« (H. Diken). Roskilde: »I sidste halvdel af måneden er luseangrebet fuldstændig standset, men sporene fra tidligere angreb er desværre mærkbare især i blommetræerne, hvor frugtfaldet er taget meget til selv for tilsyneladende veludviklede frugter« (G. Mayntzhusen). Sorø Amt: »Har været uhyre slemme sine steder, men nu ses lus meget sjældent. Systox synes at dræbe lus på æbletræer med 100 %; men æblehvepsen lever tilsyneladende i bedste velgående på de sprøjtede frugter« (Ejner Christensen).

Blodlus (*Eriosoma lanigerum*). Enkelte spredte angreb rapporteret. Nogle indberettere meddeler som deres indtryk, at lusene breder sig mere og mere i deres område (M. Surlykke Wistoft, Rinkenæs; Chr. O. Tofterup, Slagelse og A. Diemer, Renner frugtplantage).

Oldenborrelarver (*Melolontha melolontha*). Se diverse skadedyr.

Æblevikleren (*Carpocapsa pomonella*). Angrebene har overalt været svage og betydningsløse.

Blommenvikleren (*Laspeyresia funebrana*). Angrebene af dette skadedyr har ligeledes været svage i alle egne.

Frugttærspindemiden (*Paratetranychus pilosus*) har man ikke mærket meget til de fleste steder, men nu og da træffer man dog på stærke angreb. Enkelte bemærker, at angrebene er blusset noget op i løbet af måneden. Ringkøbing Amt: »Svage, ubetydelige angreb, bortset fra enkelte stærke« (J. Bertelsen). Taasinge: »Uden betydning i almindelighed, men i en enkelt mindre plantage volder de meget besvær. Efter vintersprøjtning med olie (Dytrol) kommer der hvert år, efter en forsommer tilsyneladende uden mider, et meget kraftigt angreb i eftersommeren. Der er udelukkende sprøjtet med sprøjtesvovl og gjort anvendelse af de normale gifte mod andre skadedyr« (Sture Cederberg). Frederiksborg Amt: »I velpassede plantager er det sjældent at finde angreb af betydning, oftest skal man lede godt for at finde mider; men enkelte steder findes der stærke angreb« (C. T. L. Worm).

Holbæk Amt: »Efter at have ligget stille det meste af sommeren, er spinde-
miderne nu igen begyndt at røre på sig. Dog har angrebet på dette tidspunkt
sikkert ikke så stor betydning« (E. Agger). Ubby, Jerslev: »Meget stærke
angreb enkelte steder, særlig på Pigeon, Høve Reinet og Filippa« (N. F. J.
Larsen). Slagelse—Skælskør: »Har bredt sig stærkt i løbet af august« (A.
Sauer). Slagelse: »En begyndende opblussen af angrebene ses nu sidst på
måneden; hyppigt, hvor der sommeren igennem har været anvendt DDT,
666 og tiofosformidler. Der kan sikkert udrettes en del med sprøjten endnu«
(Chr. O. Tofterup). Fra Gisselfeld skrives: »Meget ondartede angreb af rødt
spind på fersken i hus, som har modstået sprøjtning med forskellige kemi-
kalier, har været slået helt ned af Systox« (H. Wedege).

Køkkenurter.

Ørentviste (*Forficula auricularia*). Se diverse skadedyr.

Gulerodsbladloppen (*Trioza apicalis*). I 13 beretninger bemær-
kes, at angreb ikke er set, mens der i de resterende 11 omtales angreb af veks-
lende styrke. Aalborg: »Har i modsætning til tidligere været uden betydning
i de senere år« (Andersen-Lyngvad). Viborg: »Har holdt mange gulerods-
rækker nede. Det hjalp dog, da regnen styrtede ned i første halvdel af august.
Man forsømmer de fleste steder at sprøjte gulerødderne for krusesyge« (A. P.
Aidt). Brande: »Stærke angreb ret hyppige — dog ikke overalt« (P. Trosborg).
Frederiksborg Amt: »Man kan næsten altid finde svage angreb i enhver mark,
men kun, hvor bladvæksten er svag i starten, bliver angrebet af betydning«
(C. T. L. Worm). Roskilde: »Angrebet har været mere ondartet end tidligere
år, særlig på de lette jorder« (G. Mayntzhusen). Haslev: »Meget ondartede
angreb iagttaget. Hvor intet er gjort for at bekæmpe, er på steder avlen helt
mislykket« (H. Wedege).

Oldenborrelarver (*Melolontha melolontha*). Se diverse skadedyr.

Knoporme (*Agrotis segetum*). Se diverse skadedyr.

Diverse skadedyr.

Ørentviste (*Forficula auricularia*). Om skader af disse dyr foreligger
følgende rapporter. Sindal: »Ørentvistene har gnavet en del i rugaksene«
(Martin Christensen). Rønde: »I en rugmark sås lige før modningen et ret
stort antal ørentviste, der sad i aksene og gnavede af de bløde kærner. Mange
kærner blev omtrent halvt ædt (P. Mumm). Grindstedegnen: »I en rugmark
havde ørentvisten raseret så kraftigt, at kærneudbyttet er nedsat med ca. halv-
delen. Der er gnavet fra spidsen af kærnen, og fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{3}{4}$ af de enkelte
kærner er afgnavede, således at det udbytte, der bliver, er af en meget dårlig
kvalitet, idet næsten ingen kærner er gået fri« (L. Aa. Thomassen). Sorø Amt:
»Findes i år i store mængder og gør skade på mange forskellige planter«
(Ejner Christensen).

Oldenborrelarver (*Melolontha melolontha*). Også i denne måned
kommer der en del beretninger fra Sønderjylland, som omtaler stærke angreb

af store larver. Vejen—Brørup: »Enkelte meget slemme angreb. Ca. 2 ha sukkerroer fuldstændig ødelagt (marken ligger op til skoven). 2—9 larver ved hver plante« (K. Nielsen). Rødding: »Voldsomme angreb her på egnen. Ofte findes 5—10 larver ved enkeltplanter i roemarkerne. Udbyttet af bederoer er på mange ejendomme nedsat til langt under halvdelen, men også i kålen og kartofler har de gjort stor skade« (Georg Nissen). Sønderborg Amt: »Enkelte angreb både i kartofler og roer af ældre larver« (Erik Knudsen). Vis Herred: »I et par bederoemark (der er sent på vej) »falder« mange roer nu. Trækker man de angrebne roer op, finder man 2—6 store larver ved hver plante« (N. A. Drewsen). Sydlige Sønderjylland: »Larven har sit værste år, og skaderne er slemme, især i de to planteskoler, jeg har i oldenborre-egnen, hvor mange kulturer står med store, bare pletter; i adskillige tilfælde så slemt, at man må regne med 50 % tab« (M. Surlykke Wistoft). Fra den øvrige del af landet meldes kun om angreb på Fyn (J. C. Baun, Odense og S. Nygaard Olesen, Svendborg), og fra Horsens skrives: »På en gård nær Boller skov er halvdelen af en bederoemark på ca. 2 td. ld. ødelagt af oldenborrelarver« (Aksel Nielsen).

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Der omtales en del stærke angreb i en række forskellige afgrøder, ofte fremhæves angrebene i kartoflerne, som mange steder vil betyde en væsentlig kvalitetsforringelse af knoldene. Sindal: »I et enkelt tilfælde med udlæg på humusjord i grønjord har vi forsøgt at så udlæg 3 gange, men smælderlarverne har ædt det hver gang. 1. gang blev der sået i maj 51, anden gang aug. 51, og nu 3. gang juli 52, hvor vi har pudret frøet med Hortex, men stadig uden resultat. Alle 3 gange er der tromlet, tromlet og atter tromlet« (Martin Christensen). Nordthy: »Et enkelt sted set ret stærkt angreb i kartofler. Mange kornmarker stod alt for tynde p.g.a. smælderlarvernes angreb. I et af vore forsøg var kærneudbyttet kun ca. 40 hkg pr. ha p.g.a. skadedyret. Normalt avler denne forsøgsvært 50—55 hkg kærne pr. ha.« (F. C. Frandsen). Viborg: »Har været talrige, og det vil nok vise sig, at de gør en del skade på kartoffelknoldene« (A. P. Aidt). Brande: »Hyppige angreb i roer og kartoffelknolde« (P. Trosborg). Løgumkloster: »Stærke angreb 2. og 3. år efter grønjord; vil i flere tilfælde forringe kartoffelernes kvalitet betydeligt« (Hans Jepsen). Forsøgsstationen v. Ødum: »På et større areal, hvor der var flg. sædskifte: 1948 byg m. udl., 1949 græs, 1950 græs, 1951 byg viser den overlevende majs sig at være meget stærkt svækket af smælderlarveangreb i løbet af sommeren (ca. 50 % udbytte). Bestanden er meget uensartet. På et tilgrænsende areal, hvor majsens er kraftig og ensartet udviklet, har sædskiftet været: 1948 roer (bederoer), 1949 byg, 1950 olieør, 1951 byg« (B. R. Bentholm). Bornholm: »Der er set enkelte stærke angreb i nysæde roefrømarker, som var lagt 2 år efter en 3 års græsmark. Der var ikke blevet bejdset med hexaklor« (Viggo Laursen).

Knoporme (*Agrotis segetum*) har lokalt forårsaget nogen skade i kål, løg og gulerødder. Fra Samsø skrives: »Enkelte ondartede angreb i gulerødder efter tidlige kartofler, men ellers ikke bemærket i andre afgrøder. Hvor giftklid i et enkelt tilfælde blev anvendt, skønnes virkningen god« (P. Riis Vestergaard).

Ole Wagn.

